

Helsinki 26.4.2022

Dnro 54/03/22

Viite: Lausuntopyyntö 12.4.2022

Asia: palvelukokonaisuuden nimi

Jämsän kaupunki
hallintosihteeri Sanna Kinnunen

Lausunto palvelukokonaisuudelle suunnitellusta nimestä *Raitti*

Jämsän kaupunki pyytää Kotimaisten kielten keskukselta lausuntoa nimiehdotuksesta *Raitti*. Nimi on tulossa palvelukokonaisuudelle, jonka muodostavat samoissa tiloissa toimivat pääkirjasto, nuorisotila, yleinen kaupungin palveluihin liittyvä neuvonta ja matkailuneuvonta. Osa palveluista on sivistystoimen palveluita ja osa kaupungin yleisiä palveluita. Tilat, joihin palvelut tulevat, ovat osa ostoskeskustyyppistä liikekiinteistöä. Ne sijoittuvat liikekeskuksen keskikäytävän toiselle puolelle riviin koko käytävän matkalle.

Nimiehdotuksen on valinnut työryhmä, joka on käsitellyt kuntalaisille järjestetyn nimikilpailun aineistoa. *Raitti*-nimeä kilpailussa ehdottanut perustelee nimeä seuraavasti: ”Palvelukylä, kylätie, raitti, kaikki palvelut samalla raitilla.” Jämsän kaupunki kysyy, mitä nimiehdotuksen suhteen on otettava huomioon ja onko nimen käytölle jotakin estettä.

Suositus

Ehdotettu nimi *Raitti* sopii palvelukokonaisuuden nimen nimittäväksi eli yksilöiväksi osaksi. Ymmärrettävyyden takia nimessä on syytä olla lisäksi perusosa *palvelukeskus* tai *palvelupiste*, joka kertoo, millaiseen kohteeseen nimi viittaa. Mahdollisia nimiä ovat *Jämsän palvelukeskus Raitti* ~ *Jämsän palvelupiste Raitti* tai *Palvelukeskus Raitti* ~ *Palvelupiste Raitti*.

On kuitenkin hyvä huomata, että nimenosan *Raitti* taivutus voi tuottaa ongelmia. Käytettävyyden takia palvelukokonaisuuden nimen nimittäväksi osaksi voi harkita *raitti*-sanan sijaan taivutukseltaan helpompaa ilmausta. Tällainen voisi olla esimerkiksi *Raittila: Jämsän palvelukeskus Raittila* ~ *Jämsän palvelupiste Raittila* ~ *Palvelukeskus Raittila* ~ *Palvelupiste Raittila*.

Perustelemme suositusta seuraavasti:

Julkishallinnon nimistä tulisi muodostaa hallintolain 9. pykälän mukaan mahdollisimman asiallisia, selkeitä ja ymmärrettäviä. Toimivat julkishallinnon nimet kuvaavat kohdettaan ja kertovat olennaista tietoa siitä. Niiden on hyvä erottua mahdollisuuksien mukaan kaupallisten toimijoiden nimistä. Kohdettaan kuvaavat nimet selkeyttävät ja tehostavat viestintää ja lisäävät luottamusta julkishallintoon. Usein kaikkein toimivin julkishallinnon nimi kertoo, millaisesta kohteesta on kyse ja missä se sijaitsee (esimerkiksi *Jämsän lukio*, *Kuoreveden terveystasema*, *Länkipohjan urheilukenttä*).

Suositamme, että kaikissa julkishallinnon nimissä käytetään perusosaa, joka tukee nimen ymmärrettävyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaa, että esimerkiksi oppilaitoksen nimen on hyvä sisältää sana *koulu*, sairaalan nimen sana *sairaala* ja urheilupuiston nimen sana *urheilupuisto*. Erilaisten palveluiden muodostamia kokonaisuuksia ei ole julkishallinnossa yleensä ollut tapana nimetä yhdellä nimellä lukuun ottamatta terveydenhuollon palveluita ja sosiaalipalveluita, jotka on usein yhdistetty samoihin keskuksiin. Niinpä Jämsään tulevalle palveluiden kokonaisuudelle ei ole olemassa selvästi sopivaa, vakiintunutta perusosaa. *Monitoimitalo* käy vain silloin, kun kyse on erillisestä rakennuksesta. Tässä tapauksessa kunnan palvelut sijoittuvat kiinteistöön, jossa on myös yksityisiä palveluja.

Lausuntopyynnössä kokonaisuuteen viitataan sanalla *palvelukokonaisuus*. Se olisi kuitenkin nimen osana tarpeettoman abstrakti. Sitä paremmin toimivat konkreettiseen toimitilaan viittaavat sanat *palvelukeskus* ja *palvelupiste*. *Palvelukeskuksella* on yleiskielessä kaksi päämerkitystä, joista ensimmäinen tarkoittaa sosiaalipalvelujen keskusta, jossa on kokoontumis-, harrastus-, hoito- ynnä muita tiloja. Toinen tarkoittaa organisaatiota, joka hoitaa keskitetysti useiden toimijoiden hallinnollisia, taloudellisia, teknisiä ynnä muita tehtäviä. Tässä yhteydessä *palvelukeskuksen* merkitys olisi hieman näistä molemmista poikkeava, mutta yhdyssanan eri osien merkitysten pohjalta kuitenkin luonteva. *Palvelukeskuksella* viitattaisiin kuntalaisille tarkoitettujen erilaisten palvelujen keskitettyihin toimitiloihin, joihin kuuluu myös kokoontumis- ja harrastustiloja. Toinen vaihtoehto nimen perusosaksi on merkitykseltään vakiintuneempi *palvelupiste* 'palvelujen saantipaikka'. Voi kuitenkin pohtia, kuinka laajaan tilojen kokonaisuuteen *palvelupiste* voi kielitajussa mieltää viittaavan, kun geometrisellä *pisteen* käsitteellä on vain paikka, mutta ei ulottuvuutta. *Palvelupiste* voi tuntua liian suppealta käsitteeltä kattamaan niin kirjaston, nuorisotilan kuin muitakin tiloja.

Yleensä hallinnon nimiin suositetaan määriteosaksi joko sijaintipaikan nimeä tai kohteen sisällöstä kertovaa ja sisältöä rajaavaa sanaa. Jämsän palvelukokonaisuuteen on kuitenkin tulossa niin erilaisia palveluita, että tarpeeksi kattavaa, mutta kunnan muista palveluista riittävän erottuvaa määriteosaa on hyvin vaikea löytää. Siksi palvelukokonaisuuden nimeen voidaan kuvaavan määriteosan lisäksi tai sijaan ottaa nimittävä osa, joka ei suoraan kerro kohteestaan. Ehdotettu *Raitti* on tällainen.

Raitti on alkujaan murteellinen sana, joka tarkoittaa kylän poikki kulkevaa tietä. Sana kuuluu Suomen länsimurteisiin, ja Suomen murteiden sana-arkiston mukaan se on käytössä myös Jämsässä. Nimikilpailussa ehdotetun *Raitti*-nimen inspiraationa on todennäköisesti toiminut toimitilojen sijoittuminen riviin sekä liikekeskuksen käytävän että Jämsän Keskuskadun varrelle. Ehdotus kuvaakin hyvin tilojen sijoittumista ympäristöönsä. *Raitti* – erityisesti ilman erillistä kohteeseen viittaavaa perusosaa – voi kuitenkin olla merkitykseltään harhaanjohtava, koska sanan viittauskohteena on yleiskielessä nimenomaan kulkuväylä eikä palvelukokonaisuus toimitiloineen. Kuulija ajattelee siis helposti, että kyse on tiestä tai vähintäänkin kohteesta, jossa on jonkinlainen keskustatu.

Suomenkielistä nimeä suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota myös nimen taivutukseen tekstissä ja puheessa. Nimen *Raitti* taivutus voi herättää kysymyksiä ja ongelmia. Nimi osallistuu sanan *raitti* tapaan astevaihteluun: *Raitti* : *Raitin*. Sana *raitti* taipuu ulkopaikallissijoissa *raitilla*, mutta kun halutaan ilmaista, että ollaan rakennuksen sisällä, käytetään suomen kielessä sisäpaikallissijaa. Sanotaan esimerkiksi, että ollaan *talossa* tai *salissa*. Kun ollaan palvelukokonaisuuden toimitiloissa, olisi ehkä luontevampaa ilmaista olevansa *Raitissa*, mutta toisaalta moni taivuttanee kielitajun ja

sanan mallin mukaan *Raitilla*. Taivutukseen liittyviltä ongelmilta voidaan välttyä, jos nimittäväksi osaksi valitaan *Raitin* sijaan ilmaus, jonka taivutus on yksiselitteinen. Jos raittisympoliikasta halutaan pitää kiinni, tällainen nimenosa voisi olla esimerkiksi *Raittila* : *Raittilassa*. Talonnimissä tyypillinen *la-*johdin parantaisi myös nimen ymmärrettävyyttä, sillä se viittaa kulkuväylän sijaan rakennukseen.

Palvelukokonaisuuden yksittäisistä palveluista on hyvä käyttää tarvittaessa kuvaavia nimiä, kuten *Jämsän pääkirjasto*, *Jämsän nuorisotila*, *Jämsän kaupungin neuvonta* sekä *Himoksen ja Jämsän matkailuneuvonta* ~ *Himoksen–Jämsän matkailuneuvonta*. Kannattaa kiinnittää huomiota matkailuneuvonnan nimen oikeinkirjoitukseen: osapuolia ilmaistaan joko ajatusviivalla (pitkä viiva) tai helppokäyttöisemmin *ja*-sanalla. Molemmat osapuolina olevista nimistä taipuvat.

Ulla Onkamo

Ulla Onkamo

suomen kielen nimistönhuoltaja

Salli Kankaanpää

Salli Kankaanpää

kielenhuolto-osaston johtaja